

A PULI

Négy napja tart már a tilk-kasztó meleg. A fák bűnük eresztették fejüket, lekonyultak a levelek. Pedig még csak sejt az ember, merre mutat majd az árnyék. Ugy is lehetne mondani: tudja az ember, mert ilyenkor június elején, mindig ugyanannál a magos nyárfánál dugja fel fejét a nap. Nem megy se jobbra, se balra, mint tavaszon, vagy őszön. Egy pillanattal megállapodik Makráék nyárfája hegyében, s aztán mintha vendégoldallal zavarának valahol keleten, pillanatok alatt felkúszik az ember feje fölé.

Szabó Józsi bátyám korán kelt. Még pirkadatkor megfújta a tülköt, mégis mire kiér a konda a legelőre, hűvös után vágyakozik a puli is. Elfekszik az ember árnyékában és csak noszogásra indul egy-egy csintalan malac után. Félúton azonban megáll, visszapillant gazdájára. Felemeli két első lábát és talán azt kérdezi: menjek-e tovább? Mutogat ilyenkor a kondás jobbra is, balra is. Bajsa alatt pedig elmond egy-két „miatyánkot” hitvány kutyájára. Végül maga indul a malac után. Ez amolyan fajta csalafinta dolog, puli ijesztgető. Mert mielőtt a puli meglátja, hogy a gazda megindul, rögtöst megiramodik és visszahajítja a tilosban járó malacot.

Történt pedig egyszer, hogy Argyelének öröklőn kőszáló malacát megkapta a puli. Rá sem hederített erre Józsi bátyám mindaddig, amíg Argyelének szava nem tették.

— Levonjuk a bérből. Nem jól vigyázott kend az állatra!

Erre aztán Józsi bátyámat is elöntötte a harag. Összeremtette a pulit és végezett oldalba hajította. Ugy látszik, ezt nagyon a szívére vehette a Bogár, mert egyik napról a másikra megkötötte magát. Józsi bátyám fenyegethette most már, elindulhatott kétszer-háromszor, de a kutya az csak ült félúton. Nézett, nézett és még a fejét is csóválta. Erre aztán istenigazán haragra gerjedt az öreg. Maga battyogott el Argyelének malaca után. Közben fejében bosszút forralt a kutya ellen.

— No ha te így, — gondolta magában Józsi bátyám — én meg emígy.

Este megparancsolta asszonyának, kösse kötéltre a kutyát és ne adjon ennivalót a hitválynak. Reggel egyedül indult most már neki az útnak. Fújta a tülköt, pattogtatta az ostort. Mindez biz' nem sokat használt a malacoknak. Szaladtak azok szerte szét, mint a csirkék, amikor közéjük csap a vércse.

— Hogy a gazdátok... — káromkodott utcahosszat, de ez sem használt. Csak a tanácselnököt haragította maga ellen.

— Józsi bátyám — állt ki egyik reggel az elnök és elkezdte téríteni az öreget. — Hová tette a puliját? Nem vétettek a malacok magának semmit, hallja-e?

— Azt csak én tudom megmon-

dan! — mormogta az öreg és olyan kacskaringósan rázendített az Úr dicséretére, hogy a malac farka hozzá képest egyenes. — Mibe gyalogoltattam a pulim, és most otthon a lábát nyalogatja.

Nem sokat értett az egészből az elnök, de annyit sejtett, hogy baj esett az öreg meg a puli között. Elérkezettnek látta hát az időt puliszerzésre. Gyermekkora óta fájt már a foga egy igazi jó kutyára. A Bogár pedig az. És talán el is adják. Fröstök után felkereste Ruszi ánygomat, Józsi bácsi feleségét. Beszélt a lelkére. Elmondta, hogy pöttöm gyerekkorra óta szeretne egy kutyát. A beszéd mit sem használt. Hallani sem akart Ruszi ánygom arról, hogy az elnök magával vigye a pulit.

— Látom én mi a baja a Bogárnak. Tudom én miért hagyta itthon az uram...

De amikor pénzt ígért érte az elnök, megszelídült. Odaadta, hadd vigyék. Este aztán örömmel újságoita urának.

— Tütem a Bogáron. Pénzt csináltam belőle...

Erre a hangra felkapta ám a fejét Józsi bátyám, olyan hirtelen, hogy az aludtj megakadt a torlán, cigányútra tévedt.

— Ne bolondozz te asszony! A sintérnek adtad? — s máris felkelt az asztaltól, hogy ráncba szedje hitestársát.

— Az elnöknek adtam harminc forintért...

— Hogy a sátán kölyke telepedne a lelkedre — mormogta Józsi bátyám és visszaült előbbi helyére. — Volt szíved ilyen olcsóért vásárra vinni a pulim bört. Nem látad mi a baja? Legalább kértél volna érte százat. Az sem sok, de hát mennyivel több, mint a harminc...

Ruszi ánygom szífogott, nem szólt egy szót sem. Honnan gondolhatta volna, hogy ilyen nagy becsülete kerekedik hirtelen egy lompos pulinak. Különben is azt mondta az ura, hogy enni se adjon neki. Fűzte, egyre csak fűzte a gondolatokat és a végén oda lyukadt ki, hogy mégis csak jó az a harminc forint. Az éhenpusztult puliért lyukaspénzt sem adnak.

— Ne félj te attól! — magyarázta fennhangon az öreg. — A has meg a rabság möresre tanítja még az embert is. Két nap múlva kikullogott vón' a mezőre egy kis szalonkabórért. Most aztán kereshetek másikat, vagy vehetek egyet a kölykekből — az elnöktől. Hej, hogy csak asszony ne teremődött volna a világra!...

Ruszi ánygom belopakodott a tiszta szobába, Józsi bátyám pedig nem szólt most már egy szót sem. Pedig éjszakánként jócskán nyomta derekát a szalma. De nem is a derékkal volt a baj, hanem inkább a lelkiismerettel. Nem hagyta az nyugodni éjjel sem, nappal sem. A gondolat mindig visszatért.

— Mi lesz a szegény Bogárral? Búsan szólt reggelente ezután a tülkök, csendesebb lett Józsi bátyám. A mezőn pedig egyre elviselhetetlenebb a meleg. Lótott-futott egész nap a malacok után. Nem esett jól este az aludtj, pedig azt már gyermekkorra óta nagyon szereti. Kifáradva, korán lefeküdt. De az álom sehogyan nem jött a szemére. A gondolat ott motoszkált a fejében. Vissza kellene valahogy édesgetni a Bogárt, már a kölykei miatt is.

A puli sem érezte jól magát az új helyen. Pedig reggelente tejet kapott kenyérhaj és savó helyett. Szóhanul ült egész nap cicomázott háza előtt. Reggel és este vágyódva nézte a kondát, éjjel pedig jónéhányszor keservesen belevonnyolt az éjszakába.

A faluban sokan keresztet vetettek a kutyavonyítást hallva. Azt hitték, az öreg „kaszás” jár valahol. Józsi bátyám is felugrott.

— Hallod-e? — szólt az asszony-nak. — A Bogár izen, hallod-e?

— Nem hallok én semmit — csoszogott ki Ruszi ánygom a tornácra. — Különben is úri helye van annak, miért izengetne? Lemosták róla a csimbókákat, tejet kap reggelente és szép háza van. Képzeld ki kend, képzeld ki. Biztosan az öreg „kaszás” jár valahol a faluban, azért vonyít valamelyik kutya — motyogta, majd visszacsoszogott a tiszta szobába.

— Vén kaszás... — hogy a fene ennél már le a babonát — dünyögte Józsi bátyám, majd visszafeküdt a szalmazsákra. Szemére azonban nem jött álom. Fülében ott hallotta mindég a puli hangját, a Bogár izenetét.

— Te annyuk! — hívta ki újból hitestársát. — Hozd ki azt a pénzt, én rögtöst visszaviszem az elnökeknek.

Ruszi ánygom csak nem akart mozdulni. Józsi bátyám pedig várt, várt egy darabig, aztán újra kezdte.

— Hozd már azt a pénzt, hadd viszem! — és tempósan öltözködni kezdett. Az egész csak annyiból állt, hogy rágyújtott pipájára és magára kapta kopott labiját.

— Hová menne kend éjnek idején? — motyogta az asszony. — Majd reggel, ha virrad.

Dünyögött, mormogott Józsi bátyám, elszívott három pipadohányt egymás után és ébren várta meg a hajnal hasadtát. Ekkor aztán labijára zsebébe dugta a harminc forintot és már az utcaajtóban megkezdte fújni a tülköt, pattogtatta ostorát. Ugy tervezte; megáll majd az elnök háza előtt,

bezörget az ablakon és visszaadja a harminc forintot. A kapuk alól kiszaladó malacokat ostorhegygel biztatta, hogy minél előbb az elnök házához érjen. A Nap még fel sem dugta a fejét Makráék nyárfája tetéjére, amikor már a tett helyére ért. Tülköt egy nagyot és pattintott ostorával.

— Bogárkám, aranyos kis kutyám — kiáltott be az udvarra. A puli azonban nem jött. Pedig a kötél ott feküdt a ház előtt. Újra a tülköbe fűjt és újra pattintott egyet.

— Erre biztos felébred — gondolta.

Fel is ébredt az elnök. Kinyitotta az ablakot és kidugta borzas fejét.

— Mit trombitál kend itt az ablak alatt. Nem tudja, hogy későn fekszem az éjszaka!...

— Gondoltam, hogy a Bogár... — magyarázta Józsi bátyám és lassan a labji zsebe fele csúszott keze. Ezt meglátta az elnök és elmosolyodott.

— Még száz forintért se! Aki nem becsüli meg a kutyáját, annak minek a kutya!

— Akkor legalább hadd nézzem meg — fogta könyörgőre Józsi bátyám. — Hadd lássam, hogy érzi magát szegény feje. Mert tudja, én nagyon rosszat álmodtam az éjszaka. Sirt, szűkölt a szegény Bogár. Nem bírta a rabságot, visszavágyott a konda mellé a pusztára. Láttam, hogy nem engedték és ő felakasztotta magát. Meghalt szegény, hasában a kölykeivel.

— Badar beszéd, babona ez öreg — legyintett az elnök. — Jobb helye van itt a Bogárnak, mind kendnél. Amelyik kutya ilyen helyre kerül, nem vágyik az vissza soha a konda mellé.

Józsi bátyám sóhajtott egyet, könnyű gördült végig ráncokba verődött arcán.

— Nem ismeri maga akkor fiatal ember az életet! — így mondta, fiatal ember és nem azt, hogy el-

sen csapkodta a padlóhoz. Végre kezdett megnyugodni. Álmoság vett rajta erőt, kócos gesztenyebarna haja az álláig lógott, bólogott nagyokat s valami nagy-magy megkönnyebbülést érzett magán. Egyszer csak úgy félálomba merülve csendesen motyogni kezdett.

— Na te kis béka, most aztán nem tudod hol vagyok, jó helyre találtam. Ide nem jöhetsz utánam. Hehehe! Elbújtam tőled. Innen ki sem teszem többé a lábam.

A kocsmáros és a két korábbi vendég figyelni kezdtek. Értetlenül hallgatták a részegember gagyarszásait. Tűnődtek, vajon mit rejtegethet az a szíve mélyén. Valami nagy titkai lehetnek ennek a Menyhértnek.

— Már a háború előtt is ismertem, — mondta a kocsmáros. Olyan okos, barátságos, élesesű gyerek volt, de mikor hazajött a frontról, rá sem ismertünk. Mintha gyűlöne mindenkit. Emberkerülő lett. Nap-hosszakat ólálkodik a határban, sokszor még aludni sem megy haza.

— Biztos szerelmes lett ott kint Oroszországban valami kis ukrán cafkába, nem tudja elfelejteni, vágyódik utána. Paraszt ez, nem olyan mint mi vagyunk, úri emberek.

— Igaz főhadnagy úr? — szólt meg most a másik vendég, a volt községi bíró, s közben szélesen mosolygott a szembenülő volt főkötőre.

— Figyelj csak, majd én kiszedem a banátát — törölte meg succolt fekete bajuszát a bíró.

Barátja értette, mire gondol. Mindketten fogták poharaikat, s átültek Bába Menyhért asztalához. A bíró felemelte a közben már álombamerült vendég állát, megrá-

zogatta az egész embert. Tetetett nyájassággal szólt hozzá:

— Ne aludj már te. Ébredj csak. Azért ültünk ide, hogyha már újra találkoztunk, barátokozunk össze, elvégre ma karácsony éjszakája van, ilyenkor még az ellenségek is kibékülnek. Bár én úgy tudom, mi azelőtt sem haragudtunk egymásra — hízelt.

— Én nem haragudtam volna az urakra, csak mindig láttam, hogy maguk a mi fajtánkat ki nem állhatták, — szólt meg még kissé álmosan a volt frontkötő, s folytatta. — Így aztán én bizony mindig haragudtam magukra.

— Jól van, jól van Menyhért, hagyjuk ezeket most. Igylál, aztán beszélj nekünk valamit, mit láttál az Ivánok országában? — udvariaskodott a főkötő.

— Nincs nekem mesélni valóm az urak számára.

Menyhért felkelt a székről és tántorogva indult az ajtó felé.

— Na már megint eszedbejött az a „kis béka” — szólt újra nagy tudálékosan a bíró. — Gyere csak vissza ülj le és mondd el, hogy tudták így elcsavarni a fejed? Beszélj csak, szép volt? Szóke? Bar-na?

Bába Menyhért mindjárt értette, mit akarnak, mégis értelmetlenül hangzottak előtte a szavak.

— Maguk hunnan tudták ezt? Ki beszélt erről? — kérdezte tágra nyílt szemekkel.

A válság már nem is várta, s mintha leütötték volna, visszavágyott a székre. Borostás arcát kérés markába temette, pulikutya módjára nyöszörgött. Percekig tartott ez a vergődés, s úgy érezte, nem folytathatja magába a szót, min-

nők. — Én is vissza vágyok már oda, ahol születtem... A magabátyja is visszajött a gyárból, visszahúzta a szíve, ide a földhöz... Hogyne vágyódna akkor egy puli a konda mellé. Mert ha nem tudná, pulinak érzőbb a szíve, mint némelyik embernek...

Néztek egymás szemébe, álltak a helyben. Csak akkor ocsúdtak fel egy kicsit, amikor Argyelán hangosan ráköszönt mindkettőjükre.

— Zabba mennek a disznók Józsi bátyám!

— Igaz is — kapott fejéhez Józsi bátyám és sebtében a disznók után nézett. — No akkor én megyek. Szóval megyek — kiáltotta mosolyogva, és visszagyűrte labjiba zsebébe a harminc forintot. — Maga még fiatal ember! — így mondta megint az elnöknek. — Ha meg akarja ismerni a pulit, akkor majd jöjjön hozzám. Ezért a harminc forintért, adok egyet a Bogár kölykeiből...

— Megbolondult maga! — kiáltott fel az elnök. — Mondtam, hogy nem adom vissza még száz forintért sem a kutyáit!...

— Hát akkor tartsa meg, ha tudja! — kacintott vissza huncutkán a harmadik szomszéd Józsi bátyám, és fütyürészve indult a malacok után.

Az elnök csak nézett maga elé. Gondolkodott, majd gyorsan ruhát kapott magára és kisietett az udvarra.

— Bogár... gyere ide Bogár... — ment a kutyaház felé. Az üresen meredt rá. A kötél végeről elűnt a Bogár. Pedig két napja már, hogy lefialt. Még a kölykeit is elhordta.

A Nap épp ekkor ült fel Makráék nyárfájának tetéjére. Majd gyorsan kúszott fel az ég közepére, de az elnök még mindég ott állt. Nézte, merően nézte az elvágott kötelet. Fülébe visszacsengett Józsi bátyám szava: érzőbb a szíve a pulinak, mint némelyik embernek.

Hű marad a pusztához, a kondához és gazdájához...

FÖRGETEG SZILVESZTER

Princz Gyula szegedi egyetemi tanár 50 éves egyetemi munkásságának ünneplése

Princz Gyula szegedi egyetemi tanár egyetemi munkásságának 50. évfordulója alkalmával az elmúlt napokban Budapesten, a Társadalom- és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulat központjában diszkuszgyűlést tartottak. A diszkuszgyűlésen megjelent Rusz-nyák István, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, megjelentek a legnevesebb magyar föld-

rajztudósok. Princz Gyula egyetemi működésének jelentőségét Koch Sándor Kossuth-díjas szegedi egyetemi tanár a TTIT csongrád-megyei szervezetének elnöke méltatta.

Egyetemi munkássága 50. évfordulóján Princz Gyulát, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa Munkaéremrenddel tüntette ki.

sen csapkodta a padlóhoz. Végre kezdett megnyugodni. Álmoság vett rajta erőt, kócos gesztenyebarna haja az álláig lógott, bólogott nagyokat s valami nagy-magy megkönnyebbülést érzett magán. Egyszer csak úgy félálomba merülve csendesen motyogni kezdett.

— Na te kis béka, most aztán nem tudod hol vagyok, jó helyre találtam. Ide nem jöhetsz utánam. Hehehe! Elbújtam tőled. Innen ki sem teszem többé a lábam.

A kocsmáros és a két korábbi vendég figyelni kezdtek. Értetlenül hallgatták a részegember gagyarszásait. Tűnődtek, vajon mit rejtegethet az a szíve mélyén. Valami nagy titkai lehetnek ennek a Menyhértnek.

— Már a háború előtt is ismertem, — mondta a kocsmáros. Olyan okos, barátságos, élesesű gyerek volt, de mikor hazajött a frontról, rá sem ismertünk. Mintha gyűlöne mindenkit. Emberkerülő lett. Nap-hosszakat ólálkodik a határban, sokszor még aludni sem megy haza.

— Biztos szerelmes lett ott kint Oroszországban valami kis ukrán cafkába, nem tudja elfelejteni, vágyódik utána. Paraszt ez, nem olyan mint mi vagyunk, úri emberek.

— Igaz főhadnagy úr? — szólt meg most a másik vendég, a volt községi bíró, s közben szélesen mosolygott a szembenülő volt főkötőre.

— Figyelj csak, majd én kiszedem a banátát — törölte meg succolt fekete bajuszát a bíró.

Barátja értette, mire gondol. Mindketten fogták poharaikat, s átültek Bába Menyhért asztalához. A bíró felemelte a közben már álombamerült vendég állát, megrá-

zogatta az egész embert. Tetetett nyájassággal szólt hozzá:

— Ne aludj már te. Ébredj csak. Azért ültünk ide, hogyha már újra találkoztunk, barátokozunk össze, elvégre ma karácsony éjszakája van, ilyenkor még az ellenségek is kibékülnek. Bár én úgy tudom, mi azelőtt sem haragudtunk egymásra — hízelt.

— Én nem haragudtam volna az urakra, csak mindig láttam, hogy maguk a mi fajtánkat ki nem állhatták, — szólt meg még kissé álmosan a volt frontkötő, s folytatta. — Így aztán én bizony mindig haragudtam magukra.

— Jól van, jól van Menyhért, hagyjuk ezeket most. Igylál, aztán beszélj nekünk valamit, mit láttál az Ivánok országában? — udvariaskodott a főkötő.

— Nincs nekem mesélni valóm az urak számára.

Menyhért felkelt a székről és tántorogva indult az ajtó felé.

— Na már megint eszedbejött az a „kis béka” — szólt újra nagy tudálékosan a bíró. — Gyere csak vissza ülj le és mondd el, hogy tudták így elcsavarni a fejed? Beszélj csak, szép volt? Szóke? Bar-na?

Bába Menyhért mindjárt értette, mit akarnak, mégis értelmetlenül hangzottak előtte a szavak.

— Maguk hunnan tudták ezt? Ki beszélt erről? — kérdezte tágra nyílt szemekkel.

A válság már nem is várta, s mintha leütötték volna, visszavágyott a székre. Borostás arcát kérés markába temette, pulikutya módjára nyöszörgött. Percekig tartott ez a vergődés, s úgy érezte, nem folytathatja magába a szót, min-

Kialudt »PÁSZTORTÜZEK«

Künn a határban még a megkínzott, összegyötört földék sebei nagyon frisssek voltak. Gránátvágta mélyedések, elhagyott, beáldozott lövészárkok, tankcsapdák, összekészült drótsövények, imitt, amott kiégett autóroncok, szétlőtt harcokosik tetemei ásitóztak. Egy hosszú háború borzalmairól, a kegyetlen, kielérhetetlen pusztulás vandál munkájáról beszélték. Félelmetesen sejtették: mennyi drága testvér, apa vere folytathott itt el. Milyen sokan lehetnek a silány gyomlepte dombocskák alatt, akiket már haszalan vár odahaza a hű feleség, a szerető anya, a csacska gyermek, — itt aluszak örök álmutak. Soha nem láthatják többé, akiket szerettek az életben.

Látszólag most ezzel nem nagyon törődött senki. A falura meghitt, barátságos téli este szállt, az első bákés szabad karácsony este. Mindenfelé csend. A megkínzott, felajzott lelkű emberek nyugalmát még csak egy kóbor kutya csaholása sem zavarta. Olyan jó volt végre tudni, érezni, hogy már nem szólnak meg többé a fegyverek, vége a pusztító háborúnak, nem szállnak otthonuk, kicsiny házaik felé halálhozó repülőgépek, gránátok, melyek percek alatt semmivé teszik száz meg száz hosszú élet munkáját.

Röghy bealkonyodott, a keskeny kis utcák teljesen elnéptelenedtek. Mindenki hazasietett, együtt akart lenni most a családdal. Örökműben valami csodásat, szíveket gyönyörködtető dolgokat

szerettek volna tenni az emberek, amilyenre eddig még sohasem voltak képesek. A kis földszintes házacska ablakaiból halvány lámpa és gyertyafény szűrődött ki. Több helyen a kis szobaszalkára már fenyőfa is került. Gyufaszálra tűzött dió, mogoró, répamelaszból készült »szaloncukor« függött a kicsi ágacskaikon. A kis fenyőgaly-lacska körül áradó meghitt szeretet gyógyító írként hatott a szívekre, amelyek még éppen olyan megkínzottak, sebesek voltak, mint az a jó anyaföld ott kint a határban.

Erre a napra már a falu kocsmárosa is kinyitotta a »hivatalát«. Vadkörtéből, potyókaszilva cefréjéből otthon kotyvasztott kis pálinkát, és valami borszerű zsupplót árult. Nagy forgalomra számított, de nem igen jöttek a vendégek. A dohos, olajoszagú ivóterem ugancsak kongott az ürességtől. Bánta is már, hogy kinyitott, be is csukta volna már a boltot, de két vendége — több híján — csak került neki ezen az estén is. Ott kukoltak a terem legbelső asztalánál, szürösölgették a kocsmáros borszakértői mivoltát bizonygató italfeleséget. Elénken motyogtak egymásközött, jókat heheréztek. Arcuk vonásai olyan magabiztos, főlényes gögösséget áruktak el, mint ha legalább is minden az övék lenne ebben a faluban, s csak az ő jó szívüknek má szólnhatnék az emberek, hogy ma ilyen boldogok lehetnek.

Most hirtelen csikordult a megroggyant kocsmajátó, új vendég érkezett. Meg sem várva a köszö-